

5. KERNKWALITEITEN IN HOOFDLIJNEN

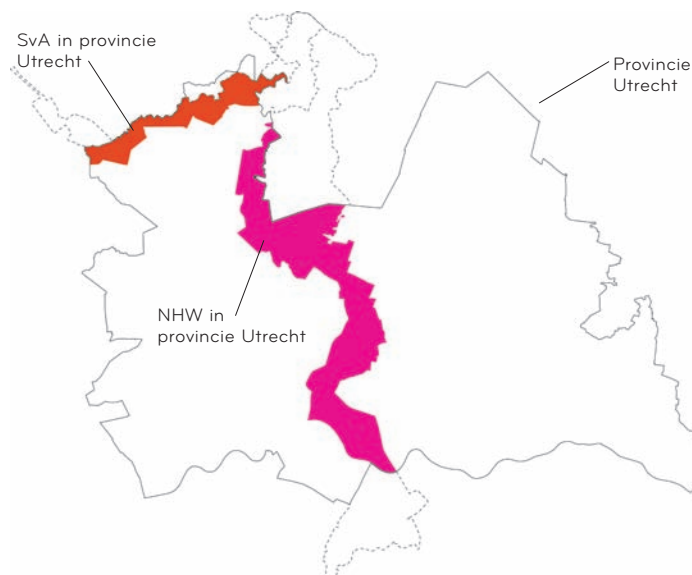
In de Nota Ruimte van het ministerie van VROM zijn de kernkwaliteiten voor de verschillende Nationale Landschappen benoemd. Elke provincie heeft de opdracht gekregen deze kernkwaliteiten voor haar Nationale Landschappen nader uit te werken. De provincie Utrecht heeft in haar Streekplanuitwerking 2005-2015 (2008) de kernkwaliteiten voor de Nieuwe Hollandse Waterlinie (NHW) en Stelling van Amsterdam (SvA) één-op-één overgenomen. In deze Kwaliteitsgids Utrechtse Landschappen werkt de provincie Utrecht deze kernkwaliteiten uit.

De Nota Ruimte benoemt drie kernkwaliteiten voor de Nieuwe Hollandse Waterlinie:

- 1. Samenhangend stelsel van forten, dijken, kanalen en inundatiekommen.**
- 2. Groen en overwegend rustig karakter.**
- 3. Openheid**

Daarbij wordt de volgende toelichting gegeven:

“De NHW is van oorsprong een militaire verdedigingslinie ter bescherming van de grote steden in het westen. De Linie is 85 kilometer lang en loopt van noord naar zuid van Pampus/ Muiden tot in de Brabantse Biesbosch. Aan de linie is gebouwd vanaf het begin van de negentiende eeuw tot aan de Tweede Wereldoorlog. Aan de oostkant van de verhoogde hoofdverdedigingslijn (ofwel hoofdweerstandslijn) kon het land via een

ingenieus stelsel van waterinlaten in enkele dagen onder water worden gezet. Op de vele kwetsbare plaatsen zijn forten gebouwd met open schootsvelden. Het noordelijke deel van de linie valt samen met de Stelling van Amsterdam. De NHW zal op termijn worden genomineerd als werelderfgoed bij UNESCO.”

De kernkwaliteit “groen en overwegend rustig karakter” uit de Nota Ruimte gaat over het Nationaal Landschap NHW als geheel. Het heeft vooral betrekking op het landschap in contrast met het omringende stedelijk gebied. Panorama Krayenhoff geeft daarnaast voor specifieke forten een ‘ecologische koers’. Dit is te zien als een verrijking van deze kernkwaliteit.

1. SAMENHANGEND STELSEL

Basis van de verdedigingsstelsels is het onder water zetten van de inundatiekammen. Voor de inundatie is een waterstaatkundig stelsel nodig van watergangen, dijken, sluzen en dammen. Zwakke punten in de inundatie, de zogenaamde accessen, worden aanvullend verdedigd met forten en kleinere werken.

2. GROEN EN OVERWEGEND STIL

Het groene en rustige karakter van de linies zit vooral in de buitengebieden die op afstand van de steden liggen. De Stelling van Amsterdam als 'stille' ring rond de stad. Rond de stad Utrecht vormt het groene en rustige karakter van de Nieuwe Hollandse Waterlinie een contrast met de drukte van de aangrenzende stedelijke gebieden.

3. (RELATIEF GROTE) OPENHEID

De openheid zit van oudsher vooral in de inundatiekammen en de vrije schootsvelden voor de forten.

Voor de Stelling van Amsterdam benoemt de Nota Ruimte drie kernkwaliteiten:

- 1. Samenhangend stelsel van forten, dijken, kanalen en inundatiekammen.**
- 2. Groen en relatief 'stille' ring rond Amsterdam.**
- 3. Relatief grote openheid.**

Als toelichting schrijft de Nota het volgende: "De Stelling van Amsterdam is een voormalige militaire verdedigingslinie rond Amsterdam,

aangelegd aan het eind van de negentiende eeuw. De linie is een unieke, 135 kilometer lange gesloten ring van dijken, dammen, sluzen, forten en inundatiegebieden, ingepast in het landschap. Het gebied buiten de stelling kon in geval van nood onder water worden gezet. Door de beperkte toegankelijkheid van het gebied en door het verbod om in de schootsvelden te bouwen, heeft er zich een rijke flora en fauna ontwikkeld en is op veel plaatsen rond Amsterdam de kenmerkende openheid bewaard gebleven. De stelling is in 1996 dan ook op de lijst van werelderfgoed van de UNESCO geplaatst. Daarmee is de stelling van 'uitzonderlijke en universele' waarde."

De eerste kernkwaliteit voor beide waterlinies is woordelijk hetzelfde. De andere twee zijn inhoudelijk voor beide linies van gelijke strekking, al zijn ze in bewoording iets verschillend uitgewerkt. In dit gebiedskatern Waterlinies worden de drie kernkwaliteiten voor beide Nationale Landschappen gehanteerd.